

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН СУДЬЯЛАР
КОЛЛЕГИЯСЫНЫН
АНЫКТАМАСЫ**

Кемелбек Кубатбекович Кадыралиевдин, Эльбира Жекшеновна
Усупованын кызыкчылыгындагы Орозобек Капарбекович Мадиновдун
өтүнүчүн өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө

2019-жылдын 4-июлу

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын төмөнкү курамы: М.Ш. Касымалиев, Э.Ж. Осмонбаев, Ж.И. Саалаев, сот отурумунун катчысы С.А. Джалгокпаеванын катышуусу менен К.К. Кадыралиевдин, Э.Ж. Усупованын кызыкчылыгындагы О.К. Мадиновдун өтүнүчүн карап чыгып, төмөнкүлөрдү

Т А П Т Ы:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2019-жылдын 7-июнунда К.К. Кадыралиевдин жана Э.Ж. Усупованын ишеним кат боюнча өкүлү О.К. Мадиновдун Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 361-беренесинин 2-бөлүгүн жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 13-беренесинин 3-бөлүгүн, 30-беренесинин 6-бөлүгүн Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 6-беренесинин 2-бөлүгүнө, 20-беренесинин 2-бөлүгүнүн экинчи абзацына, 3-бөлүгүнө, 93-беренесинин 1, 2, 3-бөлүктөрүнө, 96-беренесинин 1-бөлүгүнө, 101-беренесинин 1-бөлүгүнө карама-каршы келет жана Ысык-Көл областтык сотунун жарандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 2015-жылдын 25-ноябрындагы чечими, 2018-жылдын 10-

июлундагы аныктамасы, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жарандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 2017-жылдын 27-февралындагы, 2018-жылдын 22-октябрындагы токтомдору менен белгиленген укук колдонуу тажрыйбалары Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 93-беренесинин 1, 2, 3-бөлүктөрүнө, 96-беренесинин 1-бөлүгүнө, 101-беренесинин 1-бөлүгүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Кайрылуучу өз өтүнүчүндө «Береке» турак жай ээлөөчүлөрүнүн шериктештиги, жарандар Т. Рысалиев, Э. Усупова жана К.К. Кадыралиевдин ортосундагы Балыкчы шаарынын Соң-Көл кичи районунда жайгашкан №6-үйдүн 5-батыри предмети болгон келишимдердин жарактуулугу тууралуу талаш-тартыштардын соттук тартипте ар кайсы инстанцияларда чечилүү хронологисын кеңири баяндап берген.

О.К. Мадинов өз кайрылуусунда, Конституциянын 93-беренесинин 1, 2, 3-бөлүктөрүнө ылайык Кыргыз Республикасында сот адилеттигин сот гана ишке ашырат, сот бийлиги конституциялык, жарандык, жазыктык, административдик жана башка сот өндүрүшү аркылуу жүзөгө ашырылат, сот системасы Конституция жана мыйзамдар менен белгиленет, ал Жогорку соттон жана жергиликтүү соттордон турат деп белгилеген.

Ал эми Конституциянын 96-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык Жогорку сот жарандык, жазык, экономикалык, административдик жана башка иштер боюнча жогорку сот органы болуп саналат жана мыйзамда белгиленген тартипте сот процессине катышуучулардын кайрылуулары боюнча соттордун соттук актыларын кайра кароону жүзөгө ашырат.

Арыздануучунун айтымында, Конституцияда үч судьядан турган соттук коллегия каралган эмес. Бирок, Жарандык процесстик кодекстин 361-беренесинин 2-бөлүгүндө, Административдик-процесстик кодекстин 259-беренесинин 2-бөлүгүндө, Жазык-процесстик кодекстин 402-беренесинин 1-бөлүгүндө, 437-беренесинин 1-бөлүгүндө, «Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө» Мыйзамдын 13-беренесинин 3-бөлүгүндө, 30-беренесинин 6-бөлүгүндө экинчи

инстанциядагы соттордо жана Жогорку сотто жарандык, жазыктык, административдик жана башка иштерди карап чыгуу үчүн үч судьядан турган соттук коллегия каралган.

О.К. Мадиновдун пикири боюнча, жогоруда аталган ченемдер Конституцияда көрсөтүлгөн адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктерин чектөөчү мыйзам алдындагы ченемдик укуктук актылар болуп эсептелет.

Анткени Конституциянын 6-беренесинин 2-бөлүгүнө ылайык Конституциянын негизинде конституциялык мыйзамдар, мыйзамдар жана башка ченемдик укуктук актылар кабыл алынат. Ал эми, Конституциянын 20-беренесинин 2-бөлүгүнүн экинчи абзацында жана 3-бөлүгүндө адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктерин чектеген мыйзам алдындагы ченемдик укуктук актыларды кабыл алууга тыюу салынат. Конституцияда каралгандан башка максаттарда жана андан ашкан даражада укуктарга жана эркиндиктерге мыйзам менен чектөө коюлушу мүмкүн эмес.

Ошол эле убакытта, Конституциянын 101-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык сот Конституцияга каршы келген ченемдик укуктук актыны колдонууга укуксуз. Бирок, кайрылуу субъектинин айтымында, Ысык-Көл областтык сотунун үч судьядан турган жарандык иштер боюнча соттук коллегиясы жана Жогорку соттун үч судьядан турган жарандык иштер боюнча соттук коллегиясы Конституцияга каршы келген, жогоруда аталган ченемдик укуктук актыларды колдонуу менен К.К. Кадыралиев менен Э.Ж. Усупованын конституциялык укуктары менен эркиндиктерин бузган.

Жогоруда баяндалган жүйөлөрдүн негизинде, арыздануучу Жарандык процесстик кодекстин 361-беренесинин 2-бөлүгү жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө» Мыйзамдын 13-беренесинин 3-бөлүгү, 30-беренесинин 6-бөлүгү Конституциянын 6-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө, 20-беренесинин 2-бөлүгүнүн экинчи абзацына, 3-бөлүгүнө, 93-беренесинин 1, 2, 3-бөлүктөрүнө, 96-беренесинин 1-бөлүгүнө, 101-беренесинин 1-бөлүгүнө карама-каршы келет жана Ысык-Көл областтык сотунун үч судьядан турган жарандык

иштер боюнча соттук коллегиясынын жана Жогорку соттун үч судьядан турган жарандык иштер боюнча соттук коллегиясынын соттук актылары менен белгиленген укук колдонуу тажрыйбасы Конституциянын 93-беренесинин 1, 2, 3-бөлүктөрүнө, 96-беренесинин 1-бөлүгүнө, 101-беренесинин 1-бөлүгүнө карма-каршы келет деп таанууну, ошондой эле Ысык-Көл областтык сотунун жарандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 2015-жылдын 25-ноябрындагы чечимин, 2018-жылдын 10-июлундагы аныктамасын, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жарандык иштер боюнча соттук коллегиясынын 2017-жылдын 27-февралындагы, 2018-жылдын 22-октябрындагы токтомдорун аткарылууга жатпайт деп таанууну суранууда.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы кайрылууну жана ага тиркелген материалдарды изилдеп чыгып, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин 2-бөлүгүнүн негизинде текшерүү жүргүзгөн судья М.Ш. Касымалиевдин маалыматын угуп, төмөнкү тыянакка келди.

Конституциялык контролдун укуктук маңызы болуп, конституциялык принциптерге жана орнотмолорго каршы коомдук мамилелерди укуктук жөнгө салууну тастыктаган укуктук мүнөздөгү ынандыруучу жүйөлөрдүн болуусунда ченемдик укуктук актылардын же алардын бөлүктөрүнүн Кыргыз Республикасынын Конституциясынын талаптарына ылайык келүүсүн текшерүү саналат.

Ушуга байланыштуу, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамда Конституциялык палатага болгон кайрылууну тариздөөгө жана арыздануучу койгон маселе боюнча анын көз карашын негиздөөгө болгон бир катар талаптар караштырылган (20, 24, 25 жана 28-беренелер).

Жогоруда аталган конституциялык Мыйзамдын 25-беренесинин 3-бөлүгүнүн 9-пунктуна ылайык арыздануучу өз кайрылуусунда ал койгон маселе боюнча көз карашын жана Кыргыз Республикасынын

Конституциясынын тиешелү ченемдерине шилтеме келтирүү менен анын укуктук негиздемесин көрсөтүүгө милдеттүү. Бул талап арыздануучунун жүйөлөрү фактологиялык эмес, укуктук мүнөздө болуп, конституциялык орнотмолор менен тутумдук байланышта туруп, жана аны менен талашылып жаткан укук ченеминин жөнгө салуучулук таасиринин конституциялуулугунда анык күмөндүүлүктү пайда кылышы керек дегенди билдирет.

Ал эми О.К. Мадиновдун кайрылуусунда соттук коллегиялардын курамдарындагы судьялардын саны арыздануучун соттук коргонуу конституциялык укугуна кандай түрдө таасирин тийгизип жатканын анык көрсөткөн укуктук аргументтерди келтирген эмес.

Андан тышкары, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 6-бөлүгүнүн, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 4-беренесинин 1-бөлүгүнүн жана 18-беренесинин негизинде Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын ыйгарым укуктарынын толук тизмеги аныкталган.

Аталган ченемдик укуктук актылардын ченемдик жоболоруна ылайык Жогорку соттун Конституциялык палатасы мыйзамдар жана башка ченемдик укуктук актылар Конституцияга карама-каршы келген учурда аларды Конституцияга ылайык эмес деп табат; Кыргыз Республикасы катышуучу болуп саналган күчүнө кирбеген эл аралык келишимдердин конституциялуулугу тууралуу корутунду берет; Конституцияга өзгөртүүлөр тууралуу мыйзамдын долбооруна корутунду берет.

Демек, арыздануучу өз өтүнүчүндө койгон, сот органдарынын укук колдонуу тажрыйбасы менен актыларына баа берүү талабы Конституциялык палатанын кароо предмети эмес.

Ал эми, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин 3-бөлүгүнүн 1, 4-пункттарына ылайык эгерде кайрылуу таризи жана мазмуну боюнча ушул конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайык келбесе

жана кайрылууда билдирилген талап Конституциялык палатанын кароосуна караштуу болбосо судьялар коллегиясы кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартат.

Жогоруда аталган тыянактардын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин 2-бөлүгүн, 3-бөлүгүнүн 1, 4-пункттарын, 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы

А Н Ы К Т А Д Ы:

1. Кемелбек Кубатбекович Кадыралиевдин, Эльбира Жекшеновна Усупованын кызыкчылыгындагы Орозобек Капарбекович Мадиновдун өтүнүчүн өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартылсын.

2. Өтүнүч жана ага тиркелген материалдар арыздануучуга кайтарылып берилсин.

3. Аныктама Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына даттанылышы мүмкүн.

Судьялар коллегиясы:

М.Ш. Касымалиев

Э.Ж. Осмонбаев

Ж.И. Саалаев